

2013-10-31

naringsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande: Effektivare bredbandsstöd, SOU 2013:47

SmåKoms synpunkter i sammanfattning

- SmåKom efterfrågar en proaktiv politik från statsmakterna, med ett erbjudande om bredband till alla – utan att efterfrågan behöver uttryckas. Staten måste ha styrning och kontroll över utvecklingen, och det är positivt att PTS föreslås få en sådan roll. En förutsättning är dock att PTS ges någon form av mandat att reellt styra utvecklingen.
- SmåKom instämmer i regeringens analys i årets budgetproposition om att det ska finnas ”god tillgång till bredband i hela landet”. SmåKom konstaterar dock att regeringens målsättning i bredbandspolitiken måste höjas till att 100% av befolkningen ska ha tillgång till 100 Mbit/s 2020 för att ambitionen i budgeten ska bli verklighet.
- Områden där utbyggnad inte kan ske på marknadsmässiga grunder snarast definieras och åtgärdas med ekonomiskt stöd av det offentliga.
- Floran av stöd, som kan variera i olika delar av landet och där regelverket tolkas olika av landets länsstyrelser, behöver reformeras i grunden. En nationell förordning är det optimala. Enkelhet i ansökningsprocessen är ett måste.
- Citat sid 84-85: ”Befolkningen i glesbygd och tätortsnära landsbygd uppgår till drygt två miljoner och i delar av dessa områden är det vår bedömning att marknadskrafterna kan bygga ut bredband utan att offentligt stöd är nödvändigt”. SmåKom betonar vikten av att de områden där marknaden inte är intresserad definieras samt att offentligt stöd lämnas i dessa områden.
- Fler finansiella instrument är nödvändiga för att förebygga ekonomiska problem under utbyggnaden. Se exemplet Finland. Återkrav av stöd om vinsten betraktas ”för hög” i ett projekt är olämpligt. Vem är tänkt att göra denna bedömning? Förutsättningarna för stöd måste vara tydliga och utan retroaktivitet.
- Enligt SmåKom är det inte relevant att beräkna kortsiktiga kalkyler för bredband eftersom det gäller investeringar. På lång sikt är investeringar i bredband alltid till samhällsekonomisk nytta.

Kap 3 Nationell hantering av stöd till bredbandsutbyggnad

S 45: ”Det finns behov av riktade insatser för de mera glest befolkade delarna av landet...där utbyggnad ej kan ske på marknadsmässiga grunder”.

SmåKom ser fram emot riktade stöd till dessa delar av landet. Det konstateras att statligt stöd kan användas för att ”korrigera marknadsmislyckanden”.

SmåKom anser att det nationella stöd som fanns tidigare var bra. Det var ett samlat grepp från staten, något som SmåKom anser bör återinföras för att möjliggöra infrastruktur bredband överallt.

Åren 2008-2012 fanns olika typer av program under olika perioder: ERUF, EJFLU, nationella, regionala och kommunala medel med länsstyrelser, regioner och statliga verk inklusive PTS som förvaltande myndigheter. SmåKom menar att styrning och kontroll av bredbandsutbyggnaden var bristfällig under denna period, liksom kunskap avseende måluppfyllelse Dessutom saknas tillförlitlig statistik över ökningen av bredbandstillgången samt stödets räckvidd.

Kap 4 De regionala stödprocesserna

Det borde finnas ett krav på att bredbandsstrategier ska finnas i regionala utvecklingsplaner och –strategier. Att alla regionala organ ska ”verka för målen i regeringens bredbandsstrategi” är vagt. Dock pågår ett arbete och SmåKom ser fram emot att alla **län** inom den närmaste tiden har sådana strategier.

Det är utmärkt att alla län utom fyra i april 2013 har en avsiktsförklaring om digital agenda i samverkan med omgivande samhälle.

Det är stora skillnader i stödmöjligheter mellan olika delar av landet, vilket är olyckligt och visar på bristen på nationella regler och på styrning.

Sid 103 beskrivs osäkerhet i handläggning av bredbandsstödet. Flera aktörer finns och regelverken är oklara med stort tolkningsutrymme. Det leder till olika tillämpning och regelverket behöver som konstateras stramas upp.

Så länge behov av kanalisationsstödet finns, bör det finnas kvar, helst kopplat till en ”tomrörspålit”.

Problem för byalag och olika affärsmodeller: Det finns en förbättringspotential vad gäller regelverk och rekommendationer. Detta har identifierats av Bredbandsforums rapport, och sammanfattningen av åtgärder på sid 109 kan tjäna som bas för en förändring.

Det är otillständigt att låta små organisationer skriva komplicerade ansökningar för att sedan avslå dem med motiveringen att stödmedlen är slut. Ett känt, och omnämnt problem är även en i flera fall ytterst ansträngd likviditet på grund av lång handläggning och sen utbetalning.

Förslaget om bredbandskoordinator i varje län är bra. Dessa bör dock vara centralt styrda, av t ex PTS, så att samma kompetens, regler och rutiner finns i varje län.

Kap 5 Värdering av samhällsnytta och kostnader med bredbandsstödet

SmåKom anser att det inte finns någon anledning att försöka värdera samhällsnytta på ”kort sikt”. De kostnader som läggs ner på bredband är investeringar på lång sikt.

Det är bra att även forskning belägger att ”en fördubbling av bredbandshastigheten i en ekonomi inom OECD-området ökar BNP med 0,3 procent”. Det förvånar oss inte att det finns få negativa exempel på negativa konsekvenser till följd av bredband, inte heller att it-kapitalet fungerar effektivare ju snabbare bredbandet är. Forskningen belägger också att ökad produktivitet

och ökad tillväxt är en följd av it-utveckling. Från SmåKoms sida tror vi inte att någon behöver övertalas om fördelarna med snabbt och robust bredband.

SmåKom håller inte med om slutsatsen att stöden riktade mot ”investeringar som inte kommer till stånd på marknadsmässiga grunder, kan indikera att det handlar om projekt med lägre samhällsekonomisk lönsamhet.” Vi tycker tvärtom att det kan vara en högre samhällsekonomisk, miljömässig och social vinst med att ha bredband just i lands- och glesbygd.

Slutsatsen att fiberteknik inte alltid är den mest kostnadseffektiva lösningen må stämma, men för närvarande tycks det inte finnas någon teknik som slår fiberkabel vad gäller robusthet och prestanda.

Kap 6 En internationell jämförelse

Finlands mål är att alla genom en **samhällsomfattande tjänst** ska ha tillgång till minst 1 Mbit/s år 2010, och att det ska finnas en anslutningspunkt för höghastighetsbredband inom 2 km för alla 2015.

SmåKom föreslår att Sverige kopierar processen och finansieringen inklusive de instrument som finns i Finland.

Kap 7 Överväganden och analys

SmåKom föreslår att riksdag och regering tydligt uttalar sin ambition, ökar medlen och diskuterar en heltäckande bredbandsutbyggnad – i dialog med de regionala och lokala företrädarna. Vi ser det inte som en inskränkning i den kommunala eller regionala beslutanderätten om riksdag och regering tar ett helhetsgrepp över denna viktiga infrastrukturfråga. Jämför elektricitet och telefoni, som alla sedan länge har haft möjlighet att få, i alla fall fram tills nu.

Utredaren talar om ”för stort tolkningsutrymme”, ”otydlig rollfördelning”. Och att ”tydliga principer för tilldelning av bredbandsstöd” samt ”samordning och samverkan” behövs. Det kan man få via en dialog enligt ovan. Vi anser inte att ”behovet ska vara styrande”. Bredband har alla behov av, liksom av andra samhällstjänster, även i lands- och glesbygd.

Vi instämmer i att tillräckliga medel bör öronmärkas för bredband. Förordningar måste uppdateras, men de ska vara så få som möjligt och utan specifika nationella ”onödiga” regler.

Det är också mycket viktigt med enhetliga regler samt att dessa tillämpas lika av länsstyrelserna.

Har nedifrån- och uppmodellen varit framgångsrik? Vi vet inte hur det hade blivit med en större styrning och en större andel offentliga medel.

Vi vet inte ens hur många hushåll och företag vi nått. Vi vet däremot att 2012 var andelen som hade snabbt bredband på landsbygden ca 9 % jämfört med ca 50% i städer (enligt PTS).

Utredaren konstaterar att ”byråkratin är ogenomtränglig och svårförståelig” för närvarande och att det finns ”finansiella utmaningar”. Till skillnad från utredaren, och från ett antal exempel, vet SmåKom att likviditetsproblem i projekten är mera regel än undantag och att bankerna **inte** är välvilligt inställda.

Vi delar inte slutsatsen att trådlösa alternativ för närvarande kan vara alternativ till fiber.

Resonemanget om professionella krafter och stadsnät (sid 152) gäller enligt vår mening inte landsbygden.

Vi ser fram emot belägg i huvudbetänkandet angående kommuners sättande av käppar i hjulet för marknadskrafter. Vi har väldigt svårt att se att någon enda av ”våra” kommuner skulle försvåra för en marknadsaktör som visar intresse av att förse dessa kommuner med bredband.

Det är beklagligt att kontrollen över infrastrukturen är så dålig, att det kan ske paralleletableringar med stödmedel. Det behövs verkligen en fullständig kartläggning av fibernäten. En byanätskarta är ett steg på vägen.

SmåKom reagerar också mot resonemangen om ”incitamentsperspektiv”. Gör i stället en nationell strategi för heltäckande utbyggnad, anvisa tillräckliga medel och kompetens exempelvis genom bredbandskoordinatorer. Där marknaden inte redan har byggt bredband måste det offentliga lösa frågan. Då har vi en bra utgångspunkt för framtida verksamhet i alla delar av landet.

Kap 8 Förslag

Förslaget är att den svenska modellen ska finnas kvar med alla sina nivåer. Det har varit överlappning, otydlighet, orättvisa, kunskaps- och informationsbrist i systemet. SmåKom saknar förslag om hur styrningen ska kunna skärpas så att ovanstående brister elimineras.

Utredaren bedömer det inte som lämpligt att samla samtliga stödprogram i en nationell förordning. Förklaringen till utredarens tvekan, att dagens situation ser annorlunda ut, känns inte alls bra. SmåKom förordar en nationell förordning, för tydlighet och lika tillämpning över hela landet.

Utredaren föreslår att ”PTS tar fram nationella riktlinjer för öppenhet i näten, marknadsanalys, prissättning, robusthet och driftsäkerhet samt affärsmodeller... för samtlig stödprogram”. Det är bra.

SmåKom anser att antalet förvaltande myndigheter bör minskas. Det blir otydligt att ha kvar Jordbruksverket, Tillväxtverket och Länsstyrelsen i Örebro län, Konkurrensverket, Länsamverkan bredband 2.0, PTS med flera.

Det är viktigt att ordna administrationen så att samma uppgifter inte behöver lämnas flera gånger, se not 7 sid 164. Att PTS ska ta fram en standardiserad, digital lösning för hantering av information om bredbandsprojekten är utmärkt.

Kap 9 Konsekvenser

S 176 ”En väl fungerande it-infrastruktur är en avgörande förutsättning för näringsliv och boende i gles- och landsbygd”. Utifrån denna slutsats efterfrågar SmåKom en heltäckande nationell strategi från regering och riksdag om hur vi digitaliserar hela Sverige med målet 100 Mbits/s till alla, senast år 2020.

Resonemanget om ”riktade insatser för glest befolkade delar av landet...satsningar på bredband i områden där utbyggnad inte bedöms kunna ske på marknadsmässiga villkor”

måste konkretiseras med en heltäckande åtgärds- och tidsplan genom samverkan på nationell, regional och lokal nivå, så att vi verkligen når målet att det blir lika villkor för verksamhet i alla delar av landet.

I detta yttrande har hela styrelsen för SmåKoms deltagit: ordförande Peter Lindroth från Karlsborgs kommun, vice ordförande Kerstin Sjöström från Nordmalings kommun, Eva Johansson från Svenljunga kommun, Sven-Åke Draxten från Bräcke kommun, Jan Bohlin från Hagfors kommun, Anders Ljung från Kinda kommun och Ann-Sofie Alm från Munkedals kommun.

Peter Lindroth
SmåKoms ordförande

Hilkka Eskelinen
SmåKoms sekreterare

Peter Lindroth, ordförande

Hilkka Eskelinen, sekreterare